

Ruokaviraston raportti

Oliiviöljyjen vaatimustenmukaisuuden varmistaminen 2018 ja 2019

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Päiväys: 28.10.2019	Asianumero: 2786/04.02.11.02.02/2019
	Ruokavirasto
Linja, osasto ja/tai yksikkö:	Elintarvikeketjulinja, elintarviketurvallisuusosasto, kemiallisen elintarviketurvallisuuden yksikkö, elintarvikkeiden koostumusjaosto
Hyväksyjä:	Annika Nurttila
Laatija/laatijat:	Niina Matilainen
Lisätietoja:	

SISÄLLYSLUETTELO

1 VAATIMUSTENMUKAISUUSTARKASTUKSET.....	3
2 LAINSÄÄDÄNTÖ.....	3
3 NÄYTTEENOTTO	3
4 NÄYTEMÄÄRÄ	4
5 TULOKSET JA VALVONTA	5
5.1 Borges	5
5.2 Pirkka	6
5.3 Primadonna	6
5.4 Rainbow	6
5.5 Bertolli.....	6
5.6 Filos.....	6
5.7 Memmas Knossos.....	6
5.8 Primadonna Bio.....	7
Liite 1. Oliiviöljynäytteet 2018.....	8
Liite 2. Näytteenottotodistus 2018	9
Liite 3. Oliiviöljynäytteet 2019.....	10
Liite 4. Näytteenottotodistus 2019	11

1 VAATIMUSTENMUKAISUUSTARKASTUKSET

Kunkin EU:n jäsenmaan on tarkistettava oliiviöljyjen pakkausmerkintöjen oikeellisuus ja paikkansapitävyys sekä erityisesti se, vastaako tuotteen myyntinimitys (öljyluokka) pakkauksen sisältöä. Tuhatta jäsenmaassa kaupan pidettyä oliiviöljytonnia kohden on tehtävä vuosittain vähintään yksi vaatimustenmukaisuustarkastus (Komission asetus (ETY) N:o 2568/1991, 2 a art). Komission mukaan Suomessa olisi tehtävä vuosittain neljä oliiviöljyjen vaatimustenmukaisuustarkastusta.

Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 29/2012 mukaan oliiviöljyjen kaupan pitämistä koskevat merkintävaatimukset täydentävät elintarviketietoasetuksen (EU) N:o 1169/2011 periaatteita. Vaatimustenmukaisuus on tarkistettava vähittäismyynnvaiheessa (myynti lopulliselle kuluttajalle). Pakkausten enimmäiskoko on 5 litraa, niissä on oltava kertakäyttöinen suljinjärjestelmä ja vaatimusten mukaiset pakkausmerkinnät.

2 LAINSÄÄDÄNTÖ

Säädökset, joissa asetetaan vaatimuksia oliiviöljyn vaatimustenmukaisuusvalvonnalle ja pakkausmerkinnöille:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013 maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä (artiklat 74-75 ja 78)
- Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 29/2012, oliiviöljyn kaupan pitämistä koskevista vaatimuksista
- Komission asetus (ETY) N:o 2568/91, oliiviöljyn ja uutetun oliiviöljyn ominaisuuksista sekä niiden määrittämismenetelmistä
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille

3 NÄYTTEENOTTO

Vuoden 2018 vaatimustenmukaisuustarkastuksia varten Helsingin kaupungin elintarviketurvallisuusyksikön elintarviketarkastajat ottivat oliiviöljynäytteet 7.6.2018. Vuoden 2019 vaatimustenmukaisuustarkastuksia varten Espoon seudun ympäristöterveyden terveystarkastajat ottivat oliiviöljynäytteet 27.-28.5. ja 5.6.2019. Näytteet otettiin kummankin valvontayksikön alueella toimivista eri kauppaketjujen elintarvikemyymälöistä.

Näytteet valittiin Ruokaviraston laatiman näytteenottosuunnitelman mukaan (liitteet 1 ja 3). Suunnitelma pohjautui eri kauppaketjuissa myynnissä olleiden oliiviöljytuotemerkkien

vuoden 2017 myyntitietoihin. Näytteenotto kohdennettiin pääsääntöisesti eniten myytyihin tuotemerkkeihin.

Näytteenotto tehtiin komission asetuksen (ETY) N:o 2568/1991 liitteen I a mukaisesti:

- Näyte tulee ottaa siten, että se edustaa koko erää. Erällä tarkoitetaan kaikkia myyntiyksiköitä, jotka on tuotettu, valmistettu ja pakattu sellaisissa olosuhteissa, että kunkin tällaisen myyntiyksikön sisältämää öljyä pidetään yhdenmukaisena kaikkien analyttisten ominaisuuksien osalta. Erä on yksilöitävä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/91/EU mukaisesti.
- Näyteyksiköllä tarkoitetaan tuotteeseen kosketuksessa olevaan pakkaukseen sisältyvää öljymäärää, joka otetaan erästä satunnaisotannalla. Valmiiksi pakattu tuote otetaan näytteeksi sellaisenaan.
- Kaikki yhteen näytteeseen kuuluvat näyteyksiköt (pullot) kerätään samaan näytepussiin ja pussi sinetöidään näytteenottopaikalla. Näytteitä otetaan kolme rinnakkaista A, B ja C. A-näyte on tarkoitettu varsinaiseen tutkimukseen, B-näyte kontrollinäytteeksi ja C-näyte vastanäytteeksi (toimijan oikeusturvan varmistamista varten). B- ja C-näytteet säilytetään Ruokaviraston laboratoriossa.
- Näytteet merkitään selvästi, että sekaantumisen vaaraa ei ole. Näytepussiin merkitään näytteen omistajan nimi.
- Otettaessa näyte myyntipaikasta, näytteenottodistukseen (liitteet 2 ja 4) merkitään myös valmistajan (pakkaajan) tai valmistuttajan nimi ja osoite.

4 NÄYTEMÄÄRÄ

Perusnäyte oli vähintään kaksi pakkausta ja vähintään 1 litra. Kaikkien näyteyksiköiden (pullojen) tuli olla samaa erää (sama erätunniste). Perusnäytteitä otettiin kolme rinnakkaista (A, B ja C). Perusnäytteen vähimmäiskoko on esitetty taulukoissa 1.

Taulukko 1. Perusnäytteen vähimmäiskoko muodostetaan seuraavasti

Tuotteeseen kosketuksessa olevien pakkausten vetoisuus on	Perusnäytteeksi valitaan
a) vähintään 1 litra	a) yhden tuotteeseen kosketuksessa olevan pakkauksen öljy
b) alle 1 litra	b) pienin mahdollinen määrä pakkauksia, joiden vetoisuus yhteensä on vähintään 1,0 litraa

5 TULOKSET JA VALVONTA

Suomessa tarkastettiin oliiviöljyjen vaatimustenmukaisuutta ensimmäistä kertaa EU-asetusten vaatimassa laajuudessa vuonna 2018. Vastaava vaatimustenmukaisuustarkastus toistettiin eri tuotemerkkien oliiviöljyillä vuonna 2019. Näytteeksi otettiin kumpanakin vuonna eri kauppaketjuista neljän eri tuotemerkin ekstra-neitsytoliiviöljyä. Kemialliset laboratorioanalyysit ja aistinvaraiset arvioinnit teetettiin akkreditoitussa laboratoriossa Italiassa. Pakkausmerkinnät tarkastettiin Ruokavirastossa.

Kemiallisten laboratorioanalyysien ja aistinvaraisen arvioinnin perusteella kumpanakin vuonna näytteeksi otetut neljä eri ekstra-neitsytoliiviöljyä olivat sitä laatuluokkaa, joksi ne oli merkitty eli ekstra-neitsytoliiviöljyä. Tarkastettujen ekstra-neitsytoliiviöljyjen pakkausmerkinnät olivat pääosin kunnossa. Vuoden 2018 näytteistä yhden tuotemerkin alkuperää ilmaisevat pakkausmerkinnät olivat epäselvät, eivätkä ne sellaisenaan vastanneet oliiviöljysäädöksen vaatimuksia. Vuoden 2019 näytteistä yhden tuotemerkin merkinnöissä oli oliiviöljysäädöksen vaatimusten vastaisesti ilmoitettu happopitoisuus erillään muista sen yhteydessä vaadituista maininnoista. Lisäksi kahden tuotemerkin merkinnöissä oli yleisten pakkausmerkintöjen näkökulmasta korjattavaa. Kaikki merkintöjen korjaamista koskevat valvontapyyntöet lähetettiin toimijoita valvoville elintarvikevalvontaviranomaisille, jotka ryhtyivät tarvittaviin valvontatoimiin.

5.1 Borges

Borges ekstra-neitsytoliiviöljy, "Välimeren alkuperä". Tuotteen alkuperä on ilmaistu epäselvästi ja vaatimukseen nähden puutteellisesti. Kokonaisuudessaan pakkausmerkinnät olivat hieman sekavat. Pulloa piti käänellä eri suuntiin, että merkintöjä pystyi lukemaan ja ne yhdistyivät toisiinsa. Useammasta kuin yhdestä jäsenvaltiosta tai kolmannelta maasta peräisin olevien oliiviöljyjen sekoituksissa on käytettävä jotakin seuraavista maininnoista (tai vastaavaa):

- "Euroopan unionialkuperää olevien oliiviöljyjen sekoitus";
- "ei-Euroopan unionialkuperää olevien oliiviöljyjen sekoitus";
- "ei- Euroopan unionialkuperää ja unionialkuperää olevien oliiviöljyjen sekoitus".

Kemiallisten analyysien ja aistinvaraisen arvioinnin perusteella öljyluokka ja pakkauksen merkinnät olivat toisiaan vastaavat.

Elintarvikelainsäädännön mukaan elintarvikealan toimija (esimerkiksi maahantuoja) on vastuussa tuotteittensa turvallisuudesta ja niiden määrystenmukaisuudesta. Valvontapyyntö lähetettiin Espoon seudun ympäristöterveyteen maahantuojan valvonnasta vastaavalle elintarvikevalvontaviranomaiselle, joka ryhtyi valvontatoimiin merkintöjen korjaamiseksi.

5.2 Pirkka

Pirkka ekstra-neitsytoliiviöljyn (Espanja) pakkausmerkinnät olivat vaatimustenmukaiset. Kemiallisten analyysien ja aistinvaraisen arvioinnin perusteella öljyluokka ja pakkauksen merkinnät vastasivat toisiaan.

5.3 Primadonna

Primadonna ekstra-neitsytoliiviöljyn (Euroopan unionialkuperää olevien oliiviöljyjen sekoitus) pakkausmerkinnät olivat selkeät ja vaatimustenmukaiset. Kemiallisten analyysien ja aistinvaraisen arvioinnin perusteella öljyluokka ja pakkauksen merkinnät olivat toisiaan vastaavat.

5.4 Rainbow

Rainbow ekstra-neitsytoliiviöljyn (Espanja) pakkausmerkinnät olivat selkeät ja vaatimustenmukaiset. Kemiallisten analyysien ja aistinvaraisen arvioinnin perusteella öljyluokka ja pakkauksen merkinnät vastasivat toisiaan.

5.5 Bertolli

Bertolli ekstra-neitsytoliiviöljyn (Euroopan unioni) pakkausmerkinnät olivat vaatimustenmukaiset. Kemiallisten analyysien ja aistinvaraisen arvioinnin perusteella öljyluokka ja pakkauksen merkinnät olivat toisiaan vastaavat.

5.6 Filos

Filos ekstra-neitsytoliiviöljyn (Kreikka) pakkausmerkinnät olivat selkeät ja vaatimustenmukaiset. Kemiallisten analyysien ja aistinvaraisen arvioinnin perusteella öljyluokka ja pakkauksen merkinnät vastasivat toisiaan.

Yleisten pakkausmerkintöjen näkökulmasta päiväysmerkinnässä ja ravintoarvomerkinnässä oli korjattavaa. Näistä lähetettiin valvontapyyntö Vantaan ympäristöterveyteen maahantuojan valvonnasta vastaavalle elintarvikevalvontaviranomaiselle, joka ryhtyi valvontatoimiin merkintöjen korjaamiseksi.

5.7 Memmas Knossos

Memmas Knossos ekstra-neitsytoliiviöljyn (Kreikka) pakkausmerkinnät olivat selkeät, mutta merkinnöissä oli vaatimusten vastaisesti ilmoitettu happopitoisuus erillään muista sen yhteydessä vaadituista maininnoista. Kemiallisten analyysien ja aistinvaraisen arvioinnin perusteella öljyluokka ja pakkauksen merkinnät olivat toisiaan vastaavat.

Yleisten pakkausmerkintöjen näkökulmasta merkinnöissä oli vapaaehtoinen merkintä, jonka käytölle ei ole perusteita. Valvontapyyntö lähetettiin Vantaan ympäristöterveyteen maahantuojan valvonnasta vastaavalle elintarvikevalvontaviranomaiselle, joka ryhtyi valvontatoimiin merkintöjen korjaamiseksi.

5.8 Primadonna Bio

Primadonna Bio ekstra-neitsytoliiviöljyn (Espanja) pakkausmerkinnät olivat selkeät ja vaatimustenmukaiset. Kemiallisten analyysien ja aistinvaraisen arvioinnin perusteella öljyluokka ja pakkauksen merkinnät vastasivat toisiaan.

Näytteet otettiin kaupan hyllyssä olleesta erästä, jossa etikettien tekstit olivat vain tsekin ja slovakian kielillä (toimija poisti erän myynnistä välittömästi näytteenoton jälkeen, koska tiedot suomen/ruotsin kielillä puuttuivat). Merkintöjen vaatimustenmukaisuus tarkastettiin erästä, jossa oli suomen- ja ruotsinkieliset merkinnät.

Liite 1. Oliiviöljynäytteet 2018

Vuoden 2018 näytteenotto-ohjeen mukaiset oliiviöljynäytteet:

Näyte	Öljyluokka	Näytemäärä	Kauppa
Primadonna	ekstra-neitsytoliiviöljy	6x 500 ml	Lidl
Rainbow	ekstra-neitsytoliiviöljy	6x 500 ml	Prisma/SOK
Borges	ekstra-neitsytoliiviöljy	6x 500 ml	Prisma/SOK tai Citymarket/KESKO
Pirkka	ekstra-neitsytoliiviöljy	6x 500 ml	Citymarket/KESKO

Ensisijaisesti näytteeksi otetaan mainitun oliiviöljymerkin tavanomainen versio, mutta jos jostain syystä tavanomaista oliiviöljyä ei ole riittävästi hyllyssä tarjolla, niin näytteeksi voi ottaa ko. tuotemerkin luomuvaihtoehdon.

Vuoden 2018 oliiviöljynäytteet:

Liite 2. Näytteenottotodistus 2018

NÄYTTEENOTTOTODISTUS
Oliiviöljyn vaatimustenmukaisuustarkastus
 Päivämäärä

TUOTETIEDOT

Oliiviöljyn kaupp nimi		Elintarvikkeen nimi (öljyluokka, esim. ekstra-neitsytoliiviöljy)	
Erätunniste	Valmistus/Pakkaus (pvm)	Parasta ennen päivämäärä	Alkuperämaa
Erän koko	Näyttemäärä yhteensä (esim. 6 x 500 ml)	Luomutuote ☐ Kyllä ☐ Ei ☐ Ei tietoa	
Näytteenottotapa ☐ Satunnaisnäytteenotto (objektiivinen) ☐ Epäilyyn perustuva näytteenotto Näytteenottomenetelmä on asetuksen (ETY) N:o 2568/1991 mukainen.		Näytteenoton syy ☐ Valvontasuunnitelman mukainen näyte ☐ Projektinäyte ☐ Uusintänäyte ☐ Muu, mikä?	
Oliiviöljyn valmistaja (nimi ja osoite), jos on ilmoitettu		Oliiviöljyn valmistuttaja (nimi ja osoite), jos on ilmoitettu	
Rinnakkaisnäytteiden sinettien numerot			
A		B	
Onko toimijaa varten otettu vastanäyte? (näyte C)		C (= vastanäyte)	
☐ Kyllä ☐ Ei		☐ Kyllä ☐ Ei	
Vastanäyte sinetöidään näytteenottoaikalla. Elintarvikkealan toimijalle kerrotaan, että vastanäyte säilytetään Eviran laboratoriossa kontrolloidussa olosuhteissa yhdessä rinnakkaisnäytteen (B) kanssa.		Toimija voi pyytää vastanäytteen Eviran laboratorion.	
Näytteenottopäivä		Lähetetty laboratorioon (pvm)	

OLIIVIÖLJYN VAATIMUSTENMUKAISUUDESTA VASTUUSSA OLEVA TOIMIIJA SUOMESSA (esim. maahantuojat)

Nimi	Sähköpostiosoite
Osoite	KUTI-toimintatunnus, Y-tunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnus
☐ Maahantuojat ☐ Pakkaajat ☐ Jatkojalostajat ☐ Muu, mikä?	

NÄYTTEENOTTOPAIKKA

Elintarvikkealan toimijan nimi	Sähköpostiosoite
Osoite	KUTI-toimintatunnus, Y-tunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnus
☐ Vähittäiskauppa ☐ Tukku ☐ Maahantuojan varasto ☐ Pakkaamo ☐ Valmistus-/jatkojalostuspaikka ☐ Muu, mikä?	

NÄYTTEENOTTAJA

Nimi	Sähköpostiosoite	Virka-asema
Valvontayksikkö	Valvontayksikön sähköpostiosoite	AVI
Osoite	Näytteenottajan puhelinnumero	

Muuta huomioitavaa:

ALLEKIRJOITUKSET

Näytteenottajan allekirjoitus ja nimenselvennys	Toimijan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys
---	--

Liite 3. Oliiviöljynäytteet 2019

Vuoden 2019 näytteenotto-ohjeen mukaiset oliiviöljynäytteet:

Näyte	Öljyluokka	Näytemäärä	Kauppa
Bertolli	ekstra-neitsytoliiviöljy	6x 500 ml	Prisma/SOK tai Citymarket/KESKO
Filos	ekstra-neitsytoliiviöljy	6x 500 ml	Prisma/SOK tai Citymarket/KESKO
Knossos	ekstra-neitsytoliiviöljy	6x 500 ml	Prisma/SOK tai Citymarket/KESKO
Primadonna Bio Organic*	ekstra-neitsytoliiviöljy	6x 500 ml	Lidl

Ensisijaisesti näytteeksi otetaan mainitun oliiviöljymerkin tavanomainen versio, mutta jos jostain syystä tavanomaista oliiviöljyä ei ole riittävästi hyllyssä tarjolla, niin näytteeksi voi ottaa ko. tuotemerkin luomuvaihtoehdon, jos sitä on riittävä määrä.

* Vuonna 2018 tutkittiin tavanomaisesti tuotettu Primadonna ekstra-neitsytoliiviöljy, tällä kertaa otetaan näytteeksi luomuversio.

Vuoden 2019 oliiviöljynäytteet:

Liite 4. Näytteenottotodistus 2019

NÄYTTEENOTTOTODISTUS
Oliiviöljyn vaatimustenmukaisuustarkastus

Päivämäärä

TUOTETIEDOT

Oliiviöljyn kaupp nimi		Elintarvikkeen nimi (öljyluokka, esim. ekstra-neitsytoliiviöljy)	
Erätunniste	Valmistus/Pakkaus (pvm)	Parasta ennen päivämäärä	Alkuperämaa
Erän koko	Näyttemäärä yhteensä (esim. 6 x 500 ml)	Luomutuote ☐ Kyllä ☐ Ei ☐ Ei tietoa	
Näytteenottotapa ☐ Satunnaisnäytteenotto (objektiivinen) ☒ Epäilyyn perustuva näytteenotto		Näytteenoton syy ☐ Valvontasuunnitelman mukainen näyte ☐ Projektinäyte ☐ Uusintänäyte ☐ Muu, mikä? _____	
Näytteenottomenetelmä on asetuksen (ETY) N:o 2568/1991 mukainen.			
Oliiviöljyn valmistaja (nimi ja osoite), jos on ilmoitettu		Oliiviöljyn valmistuttaja (nimi ja osoite), jos on ilmoitettu	
Rinnakkaisnäytteiden sinettien numerot A _____ B _____ C _____ (= vastanäyte)			
Onko toimijaa varten otettu vastanäyte? (näyte C) ☐ Kyllä ☐ Ei Vastanäyte sinetöidään näytteenottoaikalla. Elintarvikealan toimijalle kerrotaan, että vastanäyte säilytetään Ruokaviraston laboratoriossa kontrolloituissa olosuhteissa yhdessä rinnakkaisnäytteen (B) kanssa.		Onko toimijalle kerrottu oikeudesta saada vastanäyte? ☐ Kyllä ☐ Ei Toimija voi pyytää vastanäytteen Ruokaviraston laboratorion.	
Näytteenottopäivä		Lähetetty laboratorioon (pvm)	

OLIIVIÖLJYN VAATIMUSTENMUKAISUUDESTA VASTUUSSA OLEVA TOIMIJA SUOMESSA (esim. maahantuojat)

Nimi	Sähköpostiosoite
Osoite	KUTI-toimintatunnus, Y-tunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnus
☐ Maahantuojat ☐ Pakkaaja ☐ Jatkojalostaja ☐ Muu, mikä? _____	

NÄYTTEENOTTOAIKKA

Elintarvikealan toimijan nimi	Sähköpostiosoite
Osoite	KUTI-toimintatunnus, Y-tunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnus
☐ Vähittäiskauppa ☐ Tukku ☐ Maahantuojan varasto ☐ Pakkaamo ☐ Valmistus-/jatkjalostuspaikka ☐ Muu, mikä? _____	

NÄYTTEENOTTAJA

Nimi	Sähköpostiosoite	Virka-asema
Valvontayksikkö	Valvontayksikön sähköpostiosoite	AVI
Osoite	Näytteenottajan puhelinnumero	

Muuta huomioitavaa:

ALLEKIRJOITUKSET

Näytteenottajan allekirjoitus ja nimenselvitys	Toimijan edustajan allekirjoitus ja nimenselvitys
_____	_____